

Som una família

Fabio Bartolomei

Narratives

Questo libro è stato tradotto grazie ad un contributo alla traduzione
assegnato dal Ministero degli Affari Esteri italiano.
Aquest llibre s'ha publicat amb una subvenció a la traducció concedida
pel Ministeri d'Afers Estrangers italià.

Publicat per un acord especial
amb The Ella Sher Literary Agency

© 2013 Edizioni e/o

© 2015 Anna Casassas, per la traducció

© YuriImaging, per la imatge de coberta

© 9 Grup Editorial SL, per l'edició
Angle Editorial
Muntaner, 200, àtic 8a / 08036 Barcelona
T. 93 363 08 23
www.angleeditorial.com
angle@angleeditorial.com

Disseny de col·lecció: J. Mauricio Restrepo

Primera edició: setembre de 2015
ISBN: 978-84-16139-63-7
DL B 19674-2015
Imprès a Romanyà Valls, SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre,
ni la seva incorporació a un sistema informàtic,
ni la seva transmissió en cap forma ni per cap mitjà,
sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes,
sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

Som una família

Fabio Bartolomei

Traducció d'Anna Casassas

 Angle Editorial

PRIMERA PART

Aquest any d'ara és el 1971, es diu així perquè totes les coses del món tenen un nom, excepte els anys, que tenen un número. Durant l'any que es diu 1971 s'estan trencant moltes coses. S'ha desenganxat una part del Pakistan que es diu Bangla Desh, ha petat un amic del papa que es diu Jim Morrison i diuen que s'ha trencat una vàlvula de la nau espacial *Soiuz 11*. La mama sempre ho diu, que quan es trenca una cosa després se'n continuen trencant d'altres en cadena, la setmana passada encara ho va tornar a dir, quan es van espatllar la batedora, la rentadora i el tocadiscos. O sigui que si ara les flames estan destrossant aquesta paperera de plàstic és culpa de la rentadora. O d'en Jim Morrison. La mare ha dit exactament aquestes paraules: «Mira d'estar quiet deu minuts. Parlo amb la mestra i torno de seguida, d'acord?» La mare és una vella de trenta-cinc anys amb els cabells castanys i quan em parla clavant-me els ulls vol dir que he de respondre: «Sí mama», però no de qualsevol manera, ho he de dir bé, mirant-la als ulls. Es diu Agnese perquè és molt bonica, si no es diria Carla o Gertrude, em sembla evident. El pare diu que s'assembla a la princesa Grace, que la dife-

rència rau sobretot en el fet que la princesa té a la seva disposició els millors maquilladors i els millors perruquers del món, mentre que la mama es maquilla poquíssim i els cabells se'ls talla tota sola. El cas és que la vella m'ha demanat que m'estigués quiet i jo li he contestat: «Clar, mama», o més ben dit: «C-c-clar, mama», perquè tinc quatre anys, els cabells negres i un problema amb les paraules que comencen amb C. Segons el pare és un problema per engegar, el nostre 600 també el té i el mecànic va dir que no era res greu. De vegades ens encallem, el 600 i jo. La mama m'ha preguntat si ho havia entès i jo he contestat que sí, ben dit, amb aquella mirada que funciona sempre i que em va fer ser l'àngel de la funció de Nadal. No sóc un nen desobedient, el que passa és que cada segon he de lluitar contra alguna idea que se m'acudeix. Ara m'enfilo a la taula, no que m'he d'estar quiet, ara vaig al lavabo a jugar amb l'aigua, no que m'he d'estar quiet, ara tiro alguna cosa per la finestra, no que m'he d'estar quiet, ara escalo la prestatgeria, no que m'he d'estar quiet, ara agafo un rotlle de paper de vàter i el llanço pel passadís, no que m'he d'estar quiet. Però és impossible guanyar sempre, i per això ara aquesta paperera s'ha encès. Quan alguna cosa s'encén la mama em pregunta: «Per què ho has fet?» És una pregunta difícil. He agafat una capsa de mistos perquè el 12 d'agost del 1969 el papa va dir: «En aquesta casa no hi ha meu ni teu, només hi ha nostre»; m'he amagat els mistos a la butxaca perquè ells ho amaguen tot, la melmelada, les galetes, les joguines, i jo m'he limitat a mirar i prendre exemple; he calat foc a la paperera perquè me n'han entrat ganes i prou. Fa uns quants dies el papa em va parlar molt del valor dels objectes i del respecte per les coses dels altres. Va ser una conversa estranya, però parlar amb el papa sempre em fa feliç i per això li vaig dir que l'havia entès, tot i

que no n'estava gaire segur. Robar, trencar i cremar són pecats només si t' enxampen, no? En realitat vull anar amb compte, només vull estovar una mica la vora de la paperera, perquè caigui alguna gota encesa a terra i cridar els bombers. I a més de pressa, perquè està a punt d'arribar l'home de la campana. Pel que tinc entès és l'amo del passadís i dels lavabos. En canvi les classes són de la mare superiora i ell només pot entrar-hi de tant en tant per escridassar-nos als nens perquè vol que també fem pipí asseguts perquè si no fem un pastitxo.

—Però què és aquesta pudor?... Què has cremat? —em pregunta amb cara de pomes agres.

El papa diu que sóc un gran actor, que amb aquesta cara d'angelet puc fotre qui vulgui. «Fotre» vol dir obrir molt els ulls i fer creure a la gent que realment no entens què et volen.

—Jo? Res —responc.

Ens mirem fixament però, com que m'entreno cada dia amb la mare, guanyo jo.

—Deu ser una altra vegada aquest coi d'endoll! Si no el canvien un dia tindrem un incendi!

Mentre el conserge entra a l'aula i s'agenolla per ensumar els forats perillosos on es posen els endolls, jo m'he cansat d'estar quiet i decideixo anar fins al final del passadís, darre la porta del despatx de la mestra. Allà dins parlen de mi, de l'Al Santamaria. Si em dic Al és gràcies al meu avi. El papa ens va explicar que l'avi en tota la vida no va demanar mai res. Parlava molt poc, si volia aigua ventava copets al got amb el dit, si volia silenci només deia: «Oh!» La vegada que va parlar més va ser amb el pare un minut abans d'anar-se'n. Hauré de pensar a preguntar al pare on va anar exactament i quan torna. Sigui com sigui, un minut abans d'anar-se'n va dir: «Estava pensant que m'agradaria que se'm recordés, et

volia demanar que al teu primer fill li posis el meu nom. Ah, i una altra cosa: talla't aquests cabells.» El pare li va fer cas: es va tallar els cabells molt i molt curts, total al cap d'un any ja li haurien tornat a créixer, i em va posar Almerico, total tothom em diria Al.

—L'Al és un nen molt despert i intel·ligent, sorprenentment intel·ligent, cregui'm —diu la mestra—, però no aconseguixo que participi en les activitats de classe.

—Es distreu? —pregunta la mare.

—No és que es distregui, és que s'avorreix. Quan els altres nens miren de comptar fins a deu, es tapa les orelles. I quan intento ensenyar els crits dels animals pica amb el cap a la taula..., però és una bona notícia. El seu fill té una intel·ligència molt superior a la normal, un do natural.

—Ah.

Uns quants segons de silenci.

—Què passa? Sembla que li sap greu? —diu la mestra.

—No, és que em pensava que era jo que era una mare fantàstica, però... és un do natural.

L'Agnese és així, de vegades diu coses una mica estranyes, però és igual: al rànquing de mares és la primera de totes. La mestra li ha aconsellat que em fes fer unes coses que es diuen «test» i que m'enviï directament a primer de bàsica. La mare ha dit que en parlaria amb el seu marit i després alguna cosa sobre la normalitat i la felicitat que no he acabat de sentir bé perquè l'home de la campana deu haver trobat la paperera fosa i ha començat a cridar.

Jo ja ho sé, que sóc especial. Escric, llegeixo i parlo millor que la meva germana, que té quatre anys més que jo. Ho faig tot més bé que ella, encara que no costa gaire, perquè la Vittoria és un desastre. A col·legi també és brillant, això sí, però fa dos mesos que intenta cordar-se les sabates tota

sola i encara no ha aconseguit no lligar-s'hi el dit. Al col·legi m'avorreixo perquè sempre fem el mateix: cantem, aprenem els colors, els noms de les coses i després dibuixem, dibuixem i dibuixem. Tots els meus companys dibuixen el mateix, la família al costat d'una caseta amb el teulat vermell en punta, dues finestres quadrades i una porta al mig, es veu que deuen viure al camp. Jo visc en una casa de pisos alta i marronosa. L'única cosa divertida del col·legi és quan la germana Taddea ens explica les històries dels sants, que són uns superherois religiosos que sempre estan tristos. Però no l'escolta ningú, perquè mentre parla projecta a la paret de la classe unes imatges mal dibuixades i cadascú es fa la seva història personal amb un final maco, sense fogueres ni crucifixions. Quan amb la Vittoria tornem a casa el papa sempre fa la mateixa broma: «Avui també us han ben rentat el cervell?» I nosaltres: «Sí papa, amb rentat i prerentat.» Ho diem només perquè així la mama surt de la cuina i ens mira malament. Ella diu que és una de les millors escoles de la ciutat, que costa un ull de la cara i que saber la història sagrada i els deu manaments no ha fet mai mal a ningú. Hi estic d'acord. Jo també trobo que no fa res de res.

2

La seu de la família Santamaria és a Roma, en un barri que es diu Ostiense. S'entra a l'edifici marronós, s'agafa l'ascensor, es pitja el quatre, després es toca el timbre de la porta dotze i si l'àvia no té la ràdio a tota pastilla s'entra sense problema. A dins hi ha un llarg passadís, a la dreta hi ha l'habitació on dormim la Vittoria i jo, la de l'àvia, i després el lavabo i la cuina; a l'esquerra, la sala amb el sofà llit on dormen

els pares. La casa és nostra, a canvi el pare només ha de donar cada mes un sobre blanc al senyor de l'últim pis. La família Santamaria és «àgil i compacta», com diu el pare. Una àvia, un oncle i ja està, perquè el que compta no és la quantitat, és una altra cosa que ara no recordo.

Em sap greu pels altres nens, però en aquesta família hem tingut una sort descarada, a més de la mare número u també ens ha tocat el millor pare del món. Es diu Mario, però tot-hom, a part de la mare que li fa vergonya, li diu Elvis. És el seu cantant preferit, tan preferit que no tan sols n'escolta les cançons sinó que a més n'imita la roba i el pentinat. El papa és un astronauta de primera fila, ara porta autobusos però d'aquí uns quants anys es traurà el carnet per ser comandant de l'*Apollo*. La mare, en canvi, fa de mestressa de casa perquè quan en Mario Elvis sigui a l'espai ella passarà a ser el cap de la base terrestre del carrer del Gazometro 25 i per això no pot treballar, ha d'estar disponible per agafar les regnes en qual-sevol moment.

—Al, si us plau, seu bé —em diu el papa.

—No facis l'imbècil i seu bé d'una vegada —afegeix la Vittoria.

El primer missatge ve de l'espai i la meva germana, que és la cap de radiocomunicacions, el repeteix a la sala de control. Igual que a les pel·lícules. La Vittoria té les dents del davant grosses com les d'un conill, una paraula que a casa no es pot pronunciar. Té l'orella dreta desenganxada, de pàmpol, però «pàmpol» també és una paraula prohibida. Té la punta del nas cap avall, i de fet «àguila», «aguiló» i «aguilenc» són paraules que no es poden dir. El que és estrany és que tots aquests trossos difícils de la seva cara, un cop junts, li estan bé i formen una germana maca. El problema és el caràcter.

—Vols fer el favor de seure bé d'una vegada? —brama.

Tinc el cap, els braços i el pit cap al plat, i les cames mirant cap a les joguines escampades per la catifa, sota del televisor. Això els empipa.

—Ho veus, papa? No em fa cas! —es queixa la meva germana.

Quan en Mario Elvis em torna a mirar, les cames ja s'han posat d'acord amb el cos. Rebo un: «Molt bé!» a la cara de la cap de radiocomunicacions. La mare arriba amb una paella plena d'espaguetis i, com de costum, serveix primer el pare perquè és l'home de la casa, el cap de família, es fa així. Els espaguetis s'aixequen tots de cop com un plat volador. L'activitat de cuinera és clarament una cobertura, la mare està destinada a unes altres tasques. L'àvia Concetta, que de jove, abans de ser la meva àvia, era la mare de l'Agnese, no està al corrent del programa espacial de la família Santamaria i davant del plat volador fa que no amb el cap. Al col·legi ens han ensenyat que els vells són molt savis, i és veritat que el president de la república i el Papa sempre són molt vells, quan parlen sempre els hem d'escoltar perquè en podem aprendre moltes coses. Per això cada vegada que l'àvia Concetta diu alguna cosa la Vittoria i jo ens girem a mirar-la i l'escoltem atentament. Fa anys que ho fem.

—Hi havies d'haver posat més oli —diu la vella sàvia.

La mare la mira amb mala cara, nerviosa. Destruïx el plat volador a cops de forquilla.

—Així ratlles la paella —remuga la vella, sàvia i a més valenta.

El futur comandant de l'*Apollo* socorre la futura comandant de la base terrestre.

—Fa molt bona olor —diu.

De l'astronau mare se'n separen cinc naus flàccides que aterren als nostres plats.

—Què hi ha de segon? —pregunta la cap de radiocomunicacions.

—Mandonguilles.

És el moment de la trampa a la mama.

—Q-q-quina mandonguilles? Les brutes de suc o les que no tenen res? —pregunto.

—Les que t'agraden a tu, sense res.

—Nooo, les volia brutes de suc!

3

Diumenge és el dia que m'agrada més de tots. Just després de la missa de dos quarts d'onze la família Santamaria es fica al cotxe i se'n va a la recerca de la casa promesa. Els pares diuen que és en algun lloc però que no saben quin, només saben que és maquíssima, grandíssima i que té molta llum.

El joc va així: triem un barri i voltem amb el cotxe —més ben dit, amb l'astrocotxe— cantant a plens pulmons, i mentrestant la Vittoria i jo busquem rètols que diguin «En venda».

—C-c-comandant Santamaria, rètol a la vista a la dreta, a l'altura del 36 —anuncio.

—Això és l'esquerra, Al —puntualitza la cap de radiocomunicacions.

—Rètol localitzat... descodificar codi secret —diu el pare.

La mare apunta el codi secret en un paper i l'astrocotxe de seguida surt a la recerca de la cabina de telèfon més propera.

—Només hi van els pares —diu quan en trobem una.

La vella està de broma. El joc de les sardines és molt divertit i cap progenitor pot pretendre que no s'hi jugui cada santa vegada, ni que faci quaranta graus a l'ombra, per tota la vida.

Però no, la vella no fa broma: no riu, ens adverteix amb el dit i se'n va convençuda que ho ha deixat ben clar.

—TINC UNA CARÈNCIA D'AFECTE! —crido per la finestreta.

En una revista de l'àvia vaig llegir que «la violència que s'estén pel món juvenil és atribuïble a les carències d'afecte viscudes durant la infantesa». No ho vaig entendre del tot, però més o menys volia dir que si els pares no fan el que tu dius després de gran hi ha el perill que entris en alguna banda de motoristes, que robis diners als bancs o fins i tot que matis algú. L'Agnese ho sap i torna corrents al cotxe, em tapa la boca i ens estira cap a fora. Al cap d'un moment tots som a la cabina, ben estrets, perquè com tothom sap les sardines de llauna si no estan ben enganxades les unes amb les altres es podreixen i acaben fent pudor.

—Mama, l'Al es deu haver fet malbé.

—No és veritat!

—Se t'han fet malbé els peus!

—Calleu, que el pare truca —diu la mare.

—Bon dia, truco per la casa en venda.

Tots ens aguantem la respiració, la sardina Agnese s'enganxa a la sardina Mario Elvis.

—Ah... em pensava que seria una mica més gran, i el preu? Home, el preu no està malament... D'acord, faig uns quants números amb la superfície i si de cas li torno a trucar. Gràcies... Passi-ho bé.

—És aquesta, papa? —pregunta la Vittoria.

—Em sembla que no. La casa dels Santamaria deu ser en un altre lloc.

Aleshores transmet un missatge secret a la mare:

—Cent vint metres quadrats més trenta de terrassa.

—I el preu? —pregunta.

—És igual...

En Mario Elvis és altíssim, no arribo a tocar-li la barbata ni que em posi de puntetes i estiri molt el braç. Diu que quan hi arribi començarem a parlar de coses serioses, després, quan li arribi a la barbata amb el cap, parlarem de coses molt serioses, i quan tinguem les puntes del nas a la mateixa altura fins i tot parlarem de coses secretes. Finalment, quan amb la punta del nas li toqui el front, començarem a dir només ximpleries perquè passar-se tota la vida parlant de coses serioses no és bo.

L'altra cosa que m'agrada del diumenge és la visita de l'oncle Armando, que de jove era el germà de la mare, així podem dinar tota la família Santamaria sencera. El pare i l'oncle juguen a veure qui menja més, la mare fa unes mandonguilles especials amb molt de pa ratllat perquè així en surten més i no s'ha de gastar una pila de diners amb la carn. Perquè per alguna raó gastar molts diners amb la carn està malament. L'oncle diu que la Vittoria i jo serem dos savis, que no ha vist mai dues criatures tan espavilades com nosaltres i que l'Agnese i en Mario Elvis haurien de trobar una manera d'utilitzar el nostre talent.

—Al, concentra't... aquesta és difícil. D'acord? Reuneix tota la teva intel·ligència i concentra-la en aquesta resposta —em diu l'oncle.

—D'acord. Va.

—Milan-Juventus?

—Dos —responc.

—A seques?

—Si juguen en Bettega i l'Anastasi...

Havent dinat seiem al sofà. Mentre la mare i l'àvia acaben de desparar taula, la Vittoria, en Mario Elvis, l'oncle Arman-

do i jo juguem amb la gravadora. La gravadora és un regal de la mama al papa, és gran com una totxana, va dins d'una funda de pell negra i té un micròfon amb un cable molt llarg. A sobre hi diu «Grundig», sembla el crit d'un animal salvatge però no, es veu que és alemanya i que per tant és molt bona. La mama la va comprar perquè en Mario Elvis està estudiant per treure's el diploma de comptable que es necessita per obtenir el títol de pilot espacial i així pot repassar les lliçons mentre condueix l'autobús. És un examen molt important, segons la mare. De moment, però, en Mario Elvis només la fa servir per cantar-hi cançons. L'oncle, la Vittoria i jo fem: «Dum dum dum dum dum dum dum» i ell canta: «*Un cuore matto che ti segue ancora e giorno e notte pensa solo a teee!*» Però això només és el començament del joc, perquè després es fa recular la cinta i la gravadora, que s'ho ha après tot de memòria, ho repeteix paraula per paraula. La veu del pare que surt del Grundig ens fa tornar bojós, riem tant i tant que ens ve mal de panxa.

—Ara c-c-canto jo!

—No, primer jo! —crida la Vittoria.

—No és cap joguina! És perquè el pare estudii! —diu la mare. Però no ho diu de debò, es veu molt bé que és per jugar. Per això quan en Mario Elvis torna a pitjar la tecla amb el triangle negre i posa el volum al màxim ella també esclata a riure.

—Què ens falta? —ens pregunta en Mario Elvis a la Vittoria i a mi.

—Res! —contestem.

El pare ho diu sempre: quan tens una família com la família Santamaria ho tens tot. També diu que per a la família Santamaria no hi ha res impossible. I que si ens mantenim units som forts com els guerrers espartans. Diu un piló de

coses maques, el pare. A fora fa sol, la Vittoria m'acaricia els cabells, en Mario Elvis i l'oncle Armando canten *La spada nel cuore*, de la cuina n'arriba la flaire de la coca de xocolata. Sóc el nen més afortunat del món.

4

M'han jurat que aquesta metgessa no posa injeccions. «T'ho juro i t'ho prometo, no té ni xeringues.» Però no em quedo tranquil fins ara, que he entrat al seu despatx i de seguida he vist que no hi ha ni el moblet de vidre amb les agulles a dins ni aquell llit tan lleig que sembla una llitera d'hospital. La metgessa és una senyora molt tranquil·la, que fa molts somriures i parla com si tingués les piles gastades. Amb una gran lentitud, em diu que sóc un nen molt maco. Com que la mare m'ha ensenyat que no he de contestar «Ja ho sé», només somric i ella em pregunta si se m'ha menjat la llengua el gat, que és una gracieta estúpida que sempre ens fan als nens però que només fa riure els vells. La mare somriu, jo responc: «No.» La metgessa tranquil·la va mirant de fer-se amiga meva, continua parlant, em diu que té un nebot de la meva edat, que li agrada la samarreta que porto i que sóc alt. Per força, el món està ple de coses altes: en primer lloc, les manetes de les portes, dels armaris i de la nevera, després les taules, el selló de la bicicleta, la capsa de galetes, la lleixa dels mistos, aquesta cadira... No pots parar d'estirar-te. El dia que decideixin posar els panys més i més amunt la gent creixerà fins als noranta anys. Però jo no tinc ganes que ens fem amics i només responc: «Sí.»

—Vols jugar a una cosa... —em pregunta la metgessa.

Quan un vell diu això normalment vol enredar-te amb algun joc trampa com ara el joc de les estàtues o el joc del